

Chester og en sejltur i nogle omliggende kanaler

©WLT™ /Mogens Kattenhøj 2012 Foto:© Finn Ramsgaard og Chas Hardern Boats.

Om en kanalsejlad på nogle få af de over 3.000 km. kanaler i Storbritannien. Cheshire, Shropshire, Wales og lidt andet med gode oplevelser fra en båd.

En båd, et skib, en pram? Vælg selv . Denne tur foregår i et stålskrog på 2x20 meter, med 18 tons, en 80 hestes maskine og en propel på en halv meter. I øvrigt forsynet med gode venner, badeværelser, senge, toiletter, komplet køkken og fornuftigt vejr, godt øl og god mad.

Det er planen at sejle fra England ind i Wales og tilbage og så opleve den 2000 år gamle by Chester og, når vi nu er på egnen, Liverpool. Vi følger planen, som starter med fly fra Billund til Manchester. Det er ren logistik og kommer på sidste side.

Kanalsejlad er for det første altid vandret sejlad. For det andet er kanalbåde som regel luksusindrettede og for det tredje ofte forbundet med slusning, hvilket bør ses som en behagelig motion og samtidig opleve en finurlig ingeniørvidenskab med 200 år på bagen. Her på egnen er det nemlig med selvbetjening – ind i mellem med besætning fra andre både i samme situation og det giver lejlighed til lidt international small-talk. Vi kalder det hygge.

Med udgangspunkt hos familieforetaget ” Chas Hardern Boats” i en lille landsby kaldet Beeston en halv time syd for Chester og en lille time fra Manchester Airport tager vi ”vores” *Strider* på krydstogt på Shropshire Union Canal og tilføjede afdelinger en uges tid.



Navnet *Strider* er fra Tolkiens sagn. Hesten blev redet af Froda



Der lines op til aftenhyggen

Shropshire Union Canal fik navnet, fordi den forenede floderne Trent og Mersey med den vestlige del af landet og endvidere udvidede den langt ind i landet Wales gennem Montgomery Canal og den del, som nu er kendt som Llangollen Canal. Det var i industrialiseringens tid mellem 1870 og 1915 sådan ca. Der skulle flyttes kul, jern, fødevarer, porcelæn, uld og en masse andet, som området var kendt for dengang, til udskibningsbyerne Liverpool, Manchester og Chester .



Én af mange Highlights: Slusning

Netop disse byer er naturligt på programmet. Manchester fordi flyet fra Billund lander der. Chester, fordi det er en oldgammel og smuk by, Liverpool egentlig kun fordi vi er i nærheden og for at se forvandlingen på vandfronten og opleve et stykke verdenshistorie i særklasse. Byerne vender jeg tilbage til om nogle sider.

En (glemt?) europæisk natur og ingeniørkunst, god tid, god ost, godt øl. Hvad skal vi finde for at holde mismodet ved lige? Det er svært, men det er ingen hemmelighed, at det er årsagen til vores tilstedeværelse her, på et sted, som for mange vil være helt uden mening og sammenhæng. Det *kan* ikke lykkes, for mismod findes ganske enkelt ikke på en sådan ferie. Her studeres nemlig en helt speciel kunstart: "The gentle Art of doing nothing" (eller i hvert fald meget lidt - hvis det ikke er livsnødvendigt). I øvrigt møder vi adskillige i samme ærinde, mange hjemmehørende og en del i lejet båd som os. Det giver mening med at være her.



Omkring naturen, så er det et kulturlandskab som for hundreder af år siden. Massevis af store agre med tudsegamle egetræer midt i, ind imellem og "bare fordi", giver et natursceneri med tusindvis af får og kvæg. Der er både lugte og dufte. Intensivt landbrug er nærmeste fremmedord, jeg kan komme i tanker om her, hvor der især langs kanalerne er naturbræmmer uden nogen politiker har fået en fiks idé. Sådan er det bare, og vi færdes her i gangtempo - en fire-fem km. i timen akkompagneret af alle de lokale fugle, som i deres sang påstår at være deres område og et godt sted at være. Turen byder også på højmoser, som er et stop og en vandring værd, og der er fortøjningsmulighed og information lige ved hånden og det er alt sammen gratis oplevelser i verdensklasse. Jeg giver fuglene ret. Her er det godt at være.

Et par steder er det værd at tage en vandretur i baglandet for at opleve et stykke England (eller Wales) som det tager sig ud i forskellige TV serier. Det *ser* altså sådan ud. Ja, der samles ind til nyt tag på kirken, klokkerne bimler og bamler og pubben har åbent 12-15 og 18-22. Den hyppigste boligform er tofamilieshuse i rækker og med mange skorstene. Sådan.

Og så er der også osten. Cheshireosten og måske især versionen med skimmel i. Og for lige at runde naturen helt af, så er der flere kaniner end får på markerne, hvilket vil sige mange!

Nå, men lige nu sejler vi fra basen i Beeston, med udsigt til en rudel af kronstyr, på vej sydpå ad Shropshire Union Canal. Bare et par timer, for vi landede med fly i Manchester sidst på dagen og tog taxi til bådfirmaet, fik købt ind til morgenmad og frokost og drog derefter af med den første af dagens fem sluser indenfor fem minutter. Resten i løbet af de næste to timer med fortøjning ved en PUB (som resten af ugen) og klar næste dag til oplevelserne på kanalens vestlige del, som i dag kaldes Llangollen Canal (udtales schlan-goschlæn kanal).

Vejret bliver bedre, faktisk kommer der en hel rytme i vejret over de næste dage. Planen er at opleve et af de store vidundere på kanalen: *Chirk Aquaduct* og en lang tunnel, så vi holder på med sejltimer og sluser, for der skal regnes med lidt ventetid med op/nedgående i sluserne, som nødvendigvis skal være tømt/fyldt med vand, inden vi kan benytte dem som elevator de omkring 10 gange, vi skal løftes et par meter for at komme op til de gode udsigter og det meget varierede landskab.

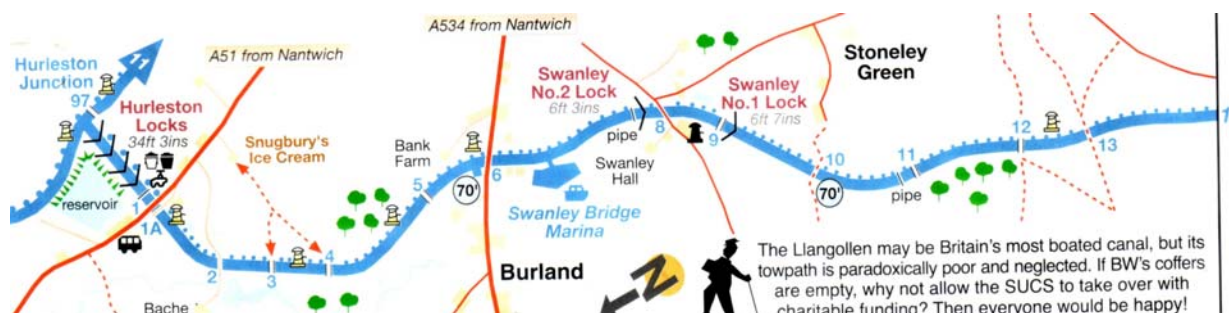
Her er lidt fra Chirk Aquaduct og -Tunnel.



Så begynder det at blive rigtig dejligt

Nu har sluserne samme størrelse som skibet – på nær et par centimeter i siderne og et par meter i længden. Vores båd er 64 fod lang (ca. 20m.) og sluser og vendepladser kan tage max. 70 fod. Sluser og båd passer hvilket er behageligt, for der skal ikke forløjninger i land. Skibet drejer med bagenden som en gaffeltruck. Der er bare det ved det, at du står med styrepinden 20 meter bag forenden, hvilket kræver lidt øvelse, helst uden nogen driller dig for at få hele "sommerhytten" til at dreje som ønsket. Det går der sport i – og lidt ære og stolthed også - når man ikke rammer noget som helst i de snævre passager, holder dyret med skruen i sluserne, daffer roligt ud og tager slusebesætningen ombord. Videre til næste. Og næste. Og.. Nå, ja der er et par vippebroer i bedste Van Gogh design der som sluseportene skal betjenes med det medbragte værktøj "windlass", lidt armkræfter og en lille spadseretur.

Se nu er vi nemlig på selvbetjent ferie. Det er helsebringende mentalhygiejne.



Det her er en del af den næste uge. Kortet fortæller 4 Miles (6.5 km.), 6 sluser, 2 timer. Hver " >" er en sluse med angivelse af højdeforskel i fod, fx er 6' = ca. 1.8 m. Hvis du kan sejle lige ind, sluse op og til næste tager det et kvarterstid pr. sluse, men påregn det dobbelte, for det er ofte nødvendigt at vente på andre op-/nedgående.

Hyggen er med og vi går lige igennem, for vi er her lige før højsæson og er startet på et forskudt tidspunkt end de fleste udlejere tilbyder. Nå ja, vi startede også tidligere på morgenen, end de fleste og det gør vi hver dag fremover.

Det er der flere grunde til, nemlig at morgenen er stille og smuk, der er ingen trafik og der er ikke kø ved sluserne, der er tid til kaffe og æg/bacon/pølse/ost her ombord med fuglesang.

Kanalen og et par dejlige byer

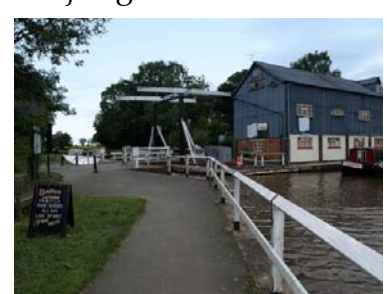
Denne del af kanalen er den vestlige del af Shropshire Union Canal, den som fører ind i Wales og som har nogle af de mest berømte seværdigheder i kanalhistorien. Det nutidige navn er **Llangollen Canal**. Fra Hurlleston (tv på kortet) er der 22 Miles/35km. til byen Llangollen, hvor kanalen slutter. Det lyder ikke af meget, men med 5 km./tim. Tager det sin tid.

Jeg har den filosofi at målet i sig selv ikke er så vigtigt som at opleve undervejs, så alle ombord var enige om ikke at skulle nå noget bestemt til en bestemt tid, men hellere gribe de muligheder, som faldt for. Det skulle passe til vejret og til den stemning og inspiration, som dukkede op undervejs – og med tid og lyst til et par timers besøg i baglandet for at se, hvad der ikke er i turistbrochurerne. For at finde ud af, hvordan en engelsk landsby tager sig ud. Er den som skildret i forskellige Tv-serier?

I en lille landsby ved navn Marbury finder vi ud af, at den er god nok. Det fortælles, at her ønsker "man" at bosætte sig som pensionist, og da vi alle fire er over 60 var det nødvendigt at besigtige den lille by med samlingspunktet *Swan Inn* og kirken.

Her bimler klokkerne, her samles ind til nyt tag og andet, som vi ser og hører om. Det har for en stor del at gøre med, at sognekirkerne (Parish Church) er afhængig af sognebørnene og donationer. Sidstnævnte kan give skattefradrag, hvis man er borger i UK fordi kirken er adskilt fra staten, hvorfor der ikke findes automatisk kirkeskat.

Mange af kirkerne i hele området ligner forsvarsværker med firkantet tårn med skydeskår, nærmest som var det en befæstet borg. Ja, det var de også fra de blev bygget i middelalderen og frem til 18-hundredtallet. Her på grænsen mellem flere grevskaber (Shires) og frem for alt til landet mod vest (Wales) og skiftende troskab til den engelske konge har det været nødvendigt for beskyttelse og tilflugt, hvis der skulle komme en belejring.



Inden landgangen i Marbury havde vi anden overnatning ved det hyggelige sted ved navn Wrenbury Mill med en supergod restaurant lige ved (*Dusty Miller*) og en pub 2 minutters gang væk (*Cotton Arms*). Med snooker, pool, dart og andet, hvor man kan falde i snak med lokale over en pint ale eller cider. Det koster kun 50p (5 kroner) for et spil snooker.

Her ved den gamle mølle er der også en stor udlejningsbase for kanalbåde. Personligt har jeg det bare sådan, at jeg helst handler med familiefirmaer, hvor hele livet, sjælen og æren er lagt i enhver udlejning. Vi kunne også have valgt *Anglo Welsh* to timer længere fremme fra vores base. Også fine både fra *Black Prince*, og mange andre, men det er ligesom at leje et sommerhus af et bureau i stedet for af den, der har lagt sjæl og arbejde i det, du vælger at bruge dine feriepenge og -dage på.

Ost, marmelade og hygge

i Grindley Brook med først tre sluser og en trappesluse med tre holdes med velbehag pause til at tanke vand og velfærd i det hyggelige miljø med café og butik. Det første sted på færd, hvor der kan købes lidt af de lokale økologiske oste og marmelader, men senere kommer der eldoradomuligheder for begge dele samt brød, der ikke er engelsk-sandwich-konsum-klapsammen-noget. Langt ord, smagen tilsvarende fraværende. Hjemmebag og andet guf findes senere på dagen i Ellesmere og senere i Chester, hvor til gengæld intet

behøver at mangle, hverken i form af kulinariske oplevelser eller generelle indkøbsmuligheder, hvis man er til selvhushold. Og så må jeg ikke glemme øllet. Lige her findes "woodlands" - et mikrobryggeri med flere slags øl af ale-typen på både flaske og fad. Fire af typerne er afprøvet og kan anbefales med fem stjerner ud af seks.

Vi har nu valgt en kombination af det behagelige og det bekvemme.

Det går i korthed ud på at spise aftensmad på en god PUB og supplere med lokale råvarer til morgenmad og frokost samt lidt snolder til indimellem og efter. Der er altså godt nok komfur, ovn og køleskab ombord, men hvem vil ikke gerne slippe for opvasken og bøvlet, når de lokale råvarer kan købes færdigservet for en stor hund, oven i købet i god kvalitet? Som et gennemsnit koster en god ret 9 £ og en pint (0.6 l.) 3£ ; i alt ca. 120 kr.

En tid alene i verden i midten af ingen steder, men "grænseoverskridende"

findes på strækningen fra Whitchurch til Ellesmere og er alligevel fyldt med kulturhistorie og naturoplevelser. Og husk så lige, at hele din færd foregår langsomt og ustresset.

Hele strækningen er slusefri, så det er næsten med glæde, at der er et par broer, som skal løftes. Stedet er på en anden måde "ingen steder", for lige her mødes grevskaberne Shropshire, Flintshire og Wreccsam i en gammel greve-fejde-lomme fra middelalderen, hvor der var særdeles skarpe magtfordelinger her på grænsen mellem England og Wales. En anden form for ingensteds er det store højmosereservat "*Fenn's Whixall & Bettisfield Mosses*". De 1000 hektar deles næsten ligeligt mellem England og Wales og er det sydligste og tredjestørste højmoserområde i Storbritannien. Vi tager os tid til en tur gennem en lille bid af området, som kanalen gennemskærer. Vi er i det lokale søhøjland og her på egnen hedder en sø *Mere* fra keltisk tid, så af naturlige årsager hedder hovedbyen også noget med -mere, nemlig Ellesmere.

Nu er vi sejlet ind midt i centrum, hvor egnens bedste brød, oste, marmelader, pølser og slagtervarer findes til salg, især i en helt speciel butik, som nærmest er sagnomspunden og bærer det hollandske navn Vermeulen og ligger på torvet 5 min. gang fra skibet. Lige ved siden af os har TESCO (sml. danske Føtex) en kæmpebutik med massevis af økologiske varer og er én af kædens tre i England med største udbud i økologi.



Hvis du er i byen om tirsdagen, så er der generelt gammeldags torvehandel i den gamle (engang fine) victorianske torvehal, hvor der som i førnævnte butik findes hjemmebag og friskbagte porkpies, steampies og ellers alt fra brugte bøger til fluedaskere og sutsko. Det ved vi fra besøget under hjemturen.

BWB (British Waterways Board) har deres hovedsæde lige her på et hjørne af kanalen og har lidt kanalmuseum, mest for nørder, (skal man have fin udstilling om kanalhistorien, så hedder det Ellesmere Port nord for Chester).

Ellers har byen ry for på det nærmeste at være noget nær pisseligegladd med, hvad der sker rundt i verden. Rundkørslen tages ligeover, hvis ikke der kommer nogen. Turistfælder findes ikke. Turistinformation er hælbar, iskiosk og posthus og de bedste informationer fås hos købmanden og på pubben/de lokale, især på havnefronten.

Tilsyneladende ånder alt fred, selv på hotellet, som er det bedste madsted. Pænt på en nøgtern og meget gammeldags engelsk måde, som er udefinerlig, men med god mad og særdeles fornuftige priser. Lion Hotel, lige for enden af gaden fra kanalen.

Den afslappede livsholdning giver sig udtryk, ifølge lokale, i at gå/ cykle/ sejle til de mange områder med søer og skove, som omgiver byen for picnic eller fiske lidt eller bare for at nyde en vandretur i smukke omgivelser. Vi fire fulgte skikken og gjorde det samme.

Nu skilles vandene

Snart i hvert fald, for om lidt stikker den oprindelige del af kanalen af sydpå, dybt ind i Wales og hedder nu Montgomery Canal. Her fra skillepunktet følger vi den vestliggående del som tidligere hed Shropshire Union West og nu hedder Llangollen Canal. Faktisk var denne del dødsdømt sammen med Montgomery Canal da industriens logistik ændrede sig i hastigt tempo efter lastbiler og jernbaner overtog godstransporten til udskibningshavnene mod nord: Chester, Manchester og Liverpool.

Montgomery har i mange år været lukket og forladt. Der var her langs kanalen kalkværker, mørtelværker og teglværker og de fragtede varerne i de pramme, som vi nu sejler rundt i – i ombygget og moderne form naturligvis – og kunne nå 20 tons på tre dage. Med indkøb af en lastbil med 7 tons ad gangen kunne de nå turen tre gange om dagen og så er det logisk at kanaltrafikken dør. Jernbanerne kom til og kunne fragte mængder af gods til London, hvor industrialiseringens velsignelser skabte enorme forbrugerbehov.

Denne del af kanalen er under restaurering til turistbrug og visse strækninger er farbare.



Vores rute mod Llangollen (som kun få kan udtale) blev reddet fra lukning under anden verdenskrig, hvor handelen stagnerede totalt. Dengang var det jernbaneselskabet LMS Railways, der havde ansvaret for kanalen og blev fra 1944 og nogle år frem kun betragtet som livsvigtig vandlejning, da floden *Dee* ind imellem er en del af kanalen og tilfører vand til flere store reservoirer, som sikrer drikkevand til bl.a. Crewe (Rolls Royce-byen) sydpå. Selskabet ville nedlægge den, men på grund af den livsnødvendige vandforsyning blev det pålagt selskabet at opretholde systemet i en vis forfatning. Takket være det, kan vi efter 1968 sejle på en restaureret kanal indrettet til fritidssejlad i et virkelig smukt landskab, hvor tiden på mange måder har, om ikke stået stille, så i hvert fald efterladt det tilsyneladende "umoderniseret" rent topografisk og demografisk set.

Denne kanal er den nok mest trafikerede del af samtlige engelske kanaler, så bliv væk i juli og august eller indstil dig på lange ventetider ved slusning og/eller start ud ved solopgang.

Der må sejles mellem solopgang og solnedgang og der kan sejles, for du skal selv betjene alting. Vælg evt. startdag fredag eller søndag.



Nå, jeg må nok lige give en eller anden forklaring på det walisiske snørkelsprog som stammer fra kelterne, som havde noget at snakke med vores vikinger om.

Mange stednavne i Wales starter med Llan (udtales schlan) og betyder kort fortalt en rydning med en kirke. Næste del af ordet fortæller så noget om egnen, ved floden eller ved skoven eller en helgen eller noget andet, således er denne her by, som kun få kan udtale navnet på, navngivet efter Sankt *Collen*, en munk fra det 6. århundrede, der rejste *en kirke*, eller et helligt sted, som på det lokale sprog hed/hedder Llan, her *ved floden*. Altså blev ham Collens kirke til "Llangollen". Og de her dobbelt l'er udtales altså *schl*. Derfor. Logik? Til alt held er alle skilte og anden information også på engelsk, så vi alle kan fatte lidt mere.

Tilbage til kanalen og vores sejlene feriehus

Nu er vi nået så langt, at vi ser frem til at opleve noget af det mest spektakulære i verden, nemlig akvædukten på Unescos verdensarvsliste: *Chirk Aqueduct*. (se billeder s.3)

Jeg ved godt, at mange mener, at den allermest verdensberømte Pontcysyllte akvædukt, som ligger et par timers sejlads længere fremme er et absolut must. Ja, når du sejler på den ser du ned i et dybt hul, jo - det er specielt at sejle så højt over land, men det eneste du ser er 100 meter ned på begge sider.

Næh - Chirk er mere givende med en arkitektonisk smuk sammenhæng mellem jernbaneviadukten og kanalens akvædukt side om side og med en smuk udsigt også.

Vurder selv billederne. Imens tager vi gennem den 280 meter lange tunnel om i skoven på den anden side, vender skuden, holder middagspause og slår et smut til bageren i den dobbeltsprogede by Chirk og peger næsen hjemover, for halvdelen af vores tid er brugt og vi skal også opleve noget, vi fik interesse for på udturen. Derudover har vi af naturlige årsager lige så mange sluser og pubber på hjemvejen som på udvejen.

Men rolig, vi har alle fire, i lang tid nu, været i lavt gear, har studeret den ædle kunst, så vi laver ikke ret meget andet end at hygge og nyde alt, hvad der byder sig. Naturen, kulturen og ikke mindst hinandens venskab og selskab. Faktisk er det hele formålet med at være her.

Hjemover med nye svinkeærinder

Vejret er som det "plejer" : klart vejr om morgenen, let overskyet med sol, en kort byge, mildt og behageligt, aftensol og lidt regn om natten og forfra næste dag. Vi indtager vores brunch med scrambled eggs og bacon, ost, kaffe og hvad vi eller har på lager af indkøbte lækkerier, der passer os og ellers tøffer roligt derudaf og holder pauser i land for at opleve et stykke natur eller en by som *Whitchurch*.

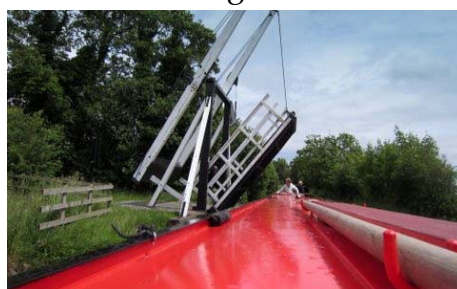
Hvis du har set et "banegårdsur" i England, kommer det sandsynligvis herfra. Vi lægger til for natten og går de 15 minutter, det tager, op i byen for at spise på "Black Bear" lige ved siden af kirken, som så mange andre er en lille katedral med forsvarsværk og afhængig af sponsorer, men det har jeg vist nævnt lidt om.

Det med at lægge til har ikke noget med gæstehavne at gøre. Overalt med jævne mellemrum - både ved byer og pubber og midt ude i naturen - er der fortøjningspladser og hvis ikke du gider dem, så slår du bare et par pløkke i brinken og sover der, det er en form for "allemandsret", som vi kender fra især Sverige. Vi behøver ikke nogle servicefaciliteter vi har alt med, både varmt og koldt vand, brusebad, toilet, køkken, to soveværelser, centralvarme, TV - hvis behovet er dertil - og rapænder lige i vindueshøjde.

Næste stop efter et par sluser og anden hygge bliver overnatning ved landstedet *Jack Mytton* i *Hindford*. Dette gæstgiveri ligger, som mange andre ned til kanalen, som var hovedvejen i hundred år. Altså her spiser man godt og der er en myte omkring stedet og ham, som stedet

er opkaldt efter. En mægtig træbjørn, som var det Berlins byvåben, pryder indgangen og med mange spøjse indslag indenfor. Værten inklusive.

Mytton var en sagnomspunden lokal greve og filantrop, som havde mange skøre ideer, hjalp mange lokale økonomisk og gik fallit. En af myterne, den med bjørnen, stammer fra et åbenbart animeret middagsselskab, som han yndede at afholde og lave væddemål i forbindelse med, hvor han kom ridende på ryggen af en bjørn tværs gennem spisestuen. Der er mange flere historier om ham, så kom selv ind på stedet og nyd et godt måltid med lokalt og godt øl fra fad, dejlige folk og hyggelige omgivelser. Kajplads lige ved døren. Der er, som de fleste andre steder af denne slags åbent 12-15 og 18-22.



Inden vi når så langt har vi været på markedet i Ellesmere, på naturvandring i området og i højmosen, som tidligere beskrevet. Det er nemlig en god fidus at "skynde sig" på udturen, så man er sikker på at få tid til at gå på opdagelse på hjemturen med rigtig god tid til det. Vi besøger også tidligere omtalte Whitchurch og holder servicepause ved sluserne i Grindley Brooks, hvor der er den gode café, lidt butik, kunsthåndværk, toiletter med brusebad, vandtankning og skraldecontainer.

Og så går turen ellers nedad

igen til Hurlston, hvor vi drejer nordud for at overnatte ved en superhyggelig pub med god mad i fine omgivelser; *Olde Barbrigde Inn* for næste dag – den sidste hele dag på kanalen at tage en afstikker ud ad Middlewich kanalen med hyggeskov og smukke udsigter. Vi er nu i områderne, hvor saltudvindingen i tidernes morgen var dominerende. Det røbes af bynavne, som ender på *-wich* og betyder salt.

Vi er i floden Weaver dalen, men det meste af tiden højt hævet over den. Der er også her en akvædukt, men den er lillebitte og kan meget nemt overses. Der er fine picnicarealer her i skovskrænterne og som næsten overalt gode fortøjningsmuligheder, et smukt panorama og tilmed godt vejr. Vi har valgt at vende midtvejs for at nå til vores base om aftenen, fordi vi har fem timer og fem sluser inden og vi skal aflevere vores kære *Strider* kl. 9 næste morgen. Som sagt så gjort og med en behagelig afslutning på en uges pragtfuld kanalferie på the RED FOX et kvarters gang fra basen. En indisk restaurant med en god menu og en særdeles god Gin & Tonic (G&T) og lidt tigerrejer og andet guf til at tage med til aftenhyggen ombord den sidste aften inden vi bevæger os til en umådelig dejlig by et par døgn.

Chester



Det påstås at der kun er to byer i England med antikt udseende, nemlig York og Chester.

Nu er vi i Chester, så det er lige nu det bedste valg. En by, hvor du mødes af en dejlig stemning. En hyggelig by, en flot en af slagsen, overskuelig og speciel fra andre byer. DEVA, kaldte romerne deres by i år 79. Eller Castra Devena, garnisonsbyen ved floden Deva (nu Dee) for den romerske 20. legion. Meget senere, op gennem middelalderen var stedet et strategisk handelssted langt foran Liverpool og Manchester.

En vis form for (guddommelig) herlighed kan nemt forstås under en 3 km. vandring på den originale bymur, lidt læsning, lokalsnak og en musikteateropførelse i det romerske amfiteater, garneret med en fin lunch lige her i midten.

Så sent som i 1640 erne udkæmpedes slag i borgerkrigen og kamp om den engelske trone.

Her på muren findes stadig tårnet, hvorfra kong Charles I dirigerede kamptropperne.

En vandretur på muren nærmest oser af historie. Fra romertiden, fra middelalderen og industrialiseringens periode. Floden gik lige til centrum og kanalen går lige langs muren og helt ind til de mange tidligere møller og fabrikker i midten af den nutidige by.

Efter borgerkrigen blev byen udviklet udenfor murene og ned mod jernbanen, som senere kom til. På mange huse inden for murene står der 1600 og 1700-tal. Det er de victorianske huse. Meget smukke og med en helt speciel arkitektur, nemlig med forretninger så at sige på første sal, hvor der gade efter gade findes lækre forretninger på den halvåbne arkade / altan, som forbinder alle husene. Besøg dem, gå ad dem. Det er unikt for Chester.

Victorianske drømmere finder det smukt, flot og originalt. Det er også det, vi falder for.

Sandheden er bare, at det hele er én stor kopi i bedste nostalgi. Lad dig ikke mærke med det.

Ting skal se ud, som ting skal se ud. En grundlæggende engelsk holdning. Man gør som man altid har gjort. Om det virker eller er upraktisk er af mindre betydning, der er ikke grund til at lave om på noget, der har virket i århundreder.

Nyd det. Her findes ikke "EU-ensretning" nogen steder.

Selvom der er fyldt med turister er der bare en helt speciel stemning i den her by. Måske fordi jeg har det med at føle historiens sus og forestille mig livet her for 100 år siden, for 1000 år siden. Der er få byer i verden, som jeg bare føler mig så godt tilpas i.

Den weekend vi var der, afholdtes det årlige "Chester Race", som er en stor folkefest med hestevæddeløb og feststemning. Det afholdes på væddeløbsbanen "RooDee" (River Dee på lokalsproget). Netop dette sted var en driftig havn fra romertiden og op gennem middelalderen. Hvis du orker, så tag også en tur på muren om aftenen og fornem fordums tiders liv. Det siver ligeså stille ind under vandreturen (ca. 1 time). Måske er det en af grundene til, at jeg faldt pladask for denne by?

Så er der alle de gamle fabrikker og pakhuse ved kanalen. De er ombygget og nænsomt restaureret, med historiens fornemmelse, til restauranter og pubber. Alle med særdeles god mad og fornuftige priser. Her er det godt at fornemme, hvordan englændere "går ud".

Generelt er denne by på en udefinerlig måde bare så venlig.

Den er pæn og særdeles velholdt i modsætning til Liverpool, som vi senere skal besøge.

Chester har i hele dens historie været strategisk vigtig for engelske regenter, for lige udenfor byen ligger Wales, som aldrig i livet ville underlægges hverken romerne eller den engelske krone og dens magtfulde katolske kirke. Så siden romernes fæstningsby er den op gennem tiden fortsat som fæstningsby, blot på andre præmisser i et andet magtpolitisk spil.

Chester betyder "Camp of soldiers". (Fæstnings-/ garnisonsby). **Aflæg den et besøg**

Få fat på "Chester Guide", som fås på hotellet, banegården, visitorcentre og mange andre steder og benyt dig af spisestedernes rabatter på mellem 10 og 25 % ved fremvisning af deres

annonce. Bykort er med og er god at have i lommen på byturene. Start med en rundtur med dobbeltdækkeren, hvor du kan køre rundt i 24 timer og stå af og på for £ 6 som senior. Et godt sted at starte er ved rådhuset overfor Katedralen. Ikke mindst fordi det er her markedshallen ligger. Her er det nemlig, du finder alle lækkerierne med pølser, kage, pies og oste. Og der er smagsprøver ved stort set alle boder. Det er det rene guffeland. Katedralen er meget stor og meget smuk. Kendetegnende storhedstiden under de katolske klostres magtvælde, som gav de skiftende konger mavesår. Det var nemlig et sted som dette, den reelle magt lå frem til reformationen. Hold øje med musikarrangementer i byen. Der er mange og er som regel gratis.

Liverpool for en dag. Og hvorfor så det?

Jeg nævnte for nogle sider siden, at vi ville besøge byen, nu vi var på egnen og at det var noget verdenshistorie, som tiltrak. Rygtet om at være en grim og beskidt industriby hænger lidt ved i mit baghoved. Så var der jo også the Beatles. Udvandring, slavehandel, oversøiske rederier i verdensklasse, Ford Anglia og Range Rover og ikke mindst Titanic og en masse anden maritim historie. Faktisk en masse (verdens)historie.

Det må udforskes så vi står af S-toget (som vi var med fra Chester) ved James Street efter at have passeret floden Mersey i tunnelen under. Nu er vi på "Merseyside"

Tre minutters gang til vandfronten med det verdensberømte område "Albert Dock".

Herunder de tre stoltheder fra venstre: Royal Liverpool, Cunard Line, Port of Liverpool samt Liverpool museum



WOUW! Og hvorfor nu det? Hvad er det, der griber en ved første syn?

Vi er i en by med omkring 500.000 indbyggere. Med et nedarvet dårligt ry. Hvorfor er her så flot, hvorfor er alt her bare så enormt?

Historien må, om ikke give svaret, så kunne fortælle. Derfor starter vi på Liverpool Museum. En helt ny bygning direkte ud til Mersey – porten til Atlanten, Amerika og Fjernøsten.

Det lyder næsten jysk at sige "Liuerpul", men det er ikke helt galt, for navnet dukkede op i vikingetiden, hvor "vi" var godt repræsenteret her i området. Det skulle efter sigende betyde muddervandspølen, men navnet kan også stamme fra Elverpool= ålefloden. De norske vikinger kaldte stedet Hluderpoll, som på nutidig norsk vil hedde Liepoll, altså de stejle skrænter (lier) ved det stille vand (poll). Under alle omstændigheder har byen været på verdenskortet i umindelige tider, som nu skal udforskes så meget, vi kan nå på en dag. Tilbage til museet for at få et overblik over det hele, for her findes udviklingshistorien fra istiden til lige nu. Som andre statslige museer med gratis adgang. To timer går meget nemt blot for at få en fornemmelse af den historiske udvikling. Der er stande og montre med interaktivt udstyr med alskens informationer i en fremragende kvalitet, både pædagogisk og teknisk. Gode engelskkundskaber er absolut nødvendig. Det eneste, jeg egentlig savner her, er en form for rutemærkning rundt i systemet i stedet for at færdes på kryds og tværs. Det

gælder i øvrigt også for det næste fremragende museum her i dokkerne, det maritime museum.

Verdenshandel med alverdens gods - og slaver.

Altså denne by er mærkelig. Den har en speciel historie. Den har mere end én rekord som først, bedst og størst. "Pomp and Circumstance", March no. 1 af Sir Elgar, Storbritanniens nationalhymne, blev opført her for første gang i 1901. Siden er den fast tradition på alle koncerter, der har den mindste antydning af imperialisme og kongehuset.

Jeg har før nævnt, at der ikke er en umiddelbar grund til at lave om på noget her på egnen.

Første i landet med mange opfindelser og handelsforbindelser til hele verden

Vi er i Albert Docks fra 1846. (Opkaldt efter Prins Albert). Et stort kompleks af pakhuse og kaj anlæg fra dampskibstiden.

Her. *Lige her*, skrives verdenshistorie. Verdens første store bygninger med mursten og støbejern. Helt uden de store træbjælker, som ellers var gængs byggeskik til sådanne huse.

Verdens første hydrauliske kran kom til i 1849. Der var stor omsætning i udenrigshandelen.

Brandy, bomuld, te, silke, tobak og ikke mindst sukker (og slavehandel i trekantsruterne).

Mange af de meget store bygninger i byen har været hovedsæde for købmænd med speciale i de nævnte handelsvarer. Mange står nu om dage i en sørgelig forfatning mens nogle få står smukt og fortæller om fordums stolthed og rigdom.

Den mest markante bygning på havnefronten er "the Royal Liverbuilding" med et par urtidsøgler på tårnene. "Liverbirds" kaldes de. Ud mod havet er hunfuglen, symboliserende fru, som spejder efter mandens hjemkomst fra de syv have. Ind mod byen er hanfuglen, symboliserende den hjemvendte mand, som spejder ud over byen for at se hvilke pubber, som har åbent.

Der er flere store begivenheder på verdensranglisten her i byen, men jeg er nødt til først at fortælle, at hele området blev lagt stort set øde af et bombardement i maj 1941 og egentlig først kom nogenlunde til sig selv i 1980'erne, og der er jo ikke *så* længe siden. Så ikke alt er lige pænt.

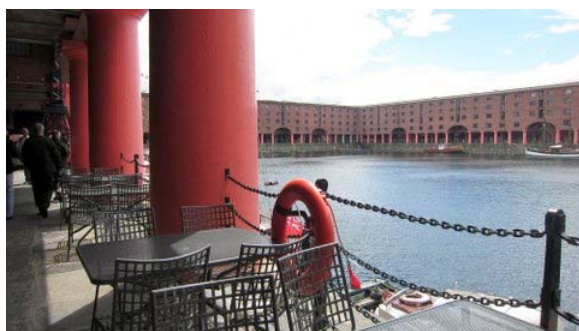
Fra 1904 er katedralen, den største i GB og 5. største i verden, men med det største orgel, nemlig 10.870 piber, hvis jeg ikke har talt helt forkert. Et par piber fra eller til betyder vel ikke så meget, når vi er oppe i den mængde. De tungeste klokker i landet hænger her.

Beatles startede her, var født og opvokset her, hvor ingen brød sig om dem. De måtte først optræde i Hamburg et årstid, før de fik international opmærksomhed, vendte hjem og fik Liverpool på det kulturelle landkort. Nå, ja der er også noget med et par fodboldhold.

Så er der et stykke oppe ad bakken (lien) noget, der ligner et køletårn på et A-kraftværk.

Det er den nye katolske katedral. Gå ind og se den gratis (og krypten for £3). Smukt og meget anderledes end forventet. Det tager en halv time at gå fra havnefronten gennem infernoet af indkøbscentre og mærkevarebutikker i en slidt del af byen, som har forsøgt sig med nye bygninger, hvoraf mange aldrig skulle have været bygget.

Øjebæ midt imellem de smukkeste perler. Vælg evt. at tage turistbussen og hop af/på, så



kommer du rundt ved det hele. Også Europas første kinesiske bosættelse, markeret med en markant byport til Chinatown. Da byen intensivere den oversøiske handel kom mange kinesere til byen og dannede deres egen bydel, som set andre steder i verden. Også Europas første bydel for "sorte". Verdens første tunnel (u-bane) fra 1829 og en god del mere.

Der er mange flere "første" her i byen. Listen er lang, så hvis du vil læse mere om byens udvikling, så brug linket til historie i boksen på sidste side. Her er perler af oplysninger. Noget af det kan jeg ikke undlade: I begyndelsen af 1800-tallet stod byen for 40 % af al verdenshandel, som passerede dokkerne lige her. 41% af Europas slavehandel og 80% af landets er dog ikke rosende, men er jo trods alt en del af byens historie. Så er der her et lille udpluk af "de første": Færger, jernbanesystemer, transatlantiske dampskibe, elektriske s-baner incl. højbane, helikopteren samt legetøj som Meccano og Dinky Toys er udtænkt, udviklet og produceret i Liverpool op gennem tiden. Hele den engelske sundhedssektor startede her og dannede skole for resten af landet og en god del af Europa.

Retfærdigvis må jeg kommentere min mening om byens rodede udseende, for der er en naturlig årsag - hovedårsag i hvert fald - 80 tæppebombardementer i 2. verdenskrig, kun overgået af London, smadrede en stor del. Næste årsag er så arkitekter og politikere, der gik i gang med genopbygningen. Her er det, jeg mener de største fejl ligger.

Byen her var et sidespring på en kanalferie og jeg er ikke meget for at indrømme, at jeg ved nærmere studie af byens historie, måske kunne overtales til et par dage mere for at udforske historien. Om sukkerdynastierne, om te- og tobakshandelen om folks levevilkår Upstairs og Downstairs, kultur-revolutionen gennem 1970'erne. På grund af historien, for jeg mener stadig, at byen, bortset fra vandfronten, er grim med et rodet design og derfor er det rart at komme tilbage til Chester.

Så blev der også luftet lidt forudfattede meninger, men de kan jo ændres til noget positivt ved et genbesøg med lidt mere tid. Maritim Museum og Liverpool Museum kan give mange nye opfattelser til forståelse og indsigt. De får alle stjernerne. De kræver mange timer. Helt ærligt, så er der så meget at fortælle om Liverpool. Der er rigtig meget at opleve der.

Verden er som en bog. Hvis ikke du rejser, ser du kun én side.

Faktabox

Den beskrevne rute går fra nr. 18 til 20 +17 og retur på kortet her.

Bådleje: Chas Hardern Boats, Beeston:

http://www.chashardern.co.uk/llangollen_canal.htm

Priser på deres website. Afhænger af tid og personantal. Vi gav i uge 26, 2012

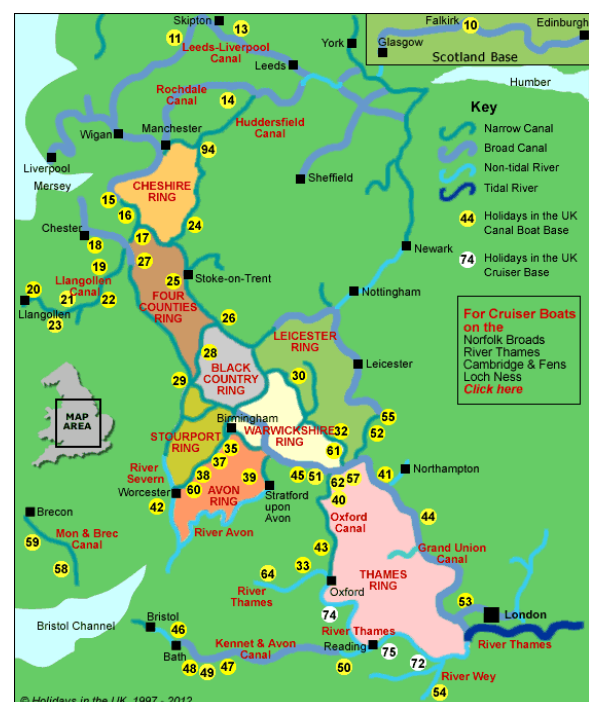
10.000 kr. for en uge + diesel for 900 kr.

Sluser og kanalfgifter er incl.

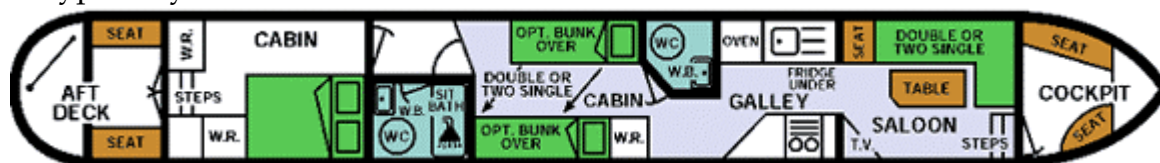
En af de bedste rutebeskrivelser med masser af gode råd og tips til oplevelser, indkøb, pubs osv. er en lille bog fra

"Canal Companion", J.M. Pearson&Son Ltd.

"Welsh Waters", som dækker dette område. Kan købes hos udlejer eller på Amazon for omkring £ 8 (ca. 80 kroner.)



Et typisk layout for en kanalbåd:



Andre (som vores) har køkken og salon i bagenden.

Jeg synes det er rarest at have køkken og salon i bagenden, da det er her al adgang til båden findes, det er omkring styrepulsten vi samles. Så undgår vi at færdes gennem private gemakker hver gang der skal laves en tår kaffe.



Dette er vores *STRIDER*. Der er to hovedtyper af udlejningsbåde: Cruiser, hvor hele bagdækket er åbent, Semitrad, hvor det er åbent men med læ og sæder. (som disse to).

Råd til turen:

Fly: Sun air (BA)

Bill><MAN ca DKK 2000.-

Transfer: TAXI ; Lufthavn Manchester:

Lufthavn til Beeston fast pris £77,
Chester til lufthavn MAN: fast pris £39
Sidste skal bestilles på hotellet.

Fra bådbasen til Chester aftales med bådfirmaet, som har aftale med lokaltaxi til omkring £35. Beregn 45 min. kørsel til alle nævnte destinationer.

Museer: Alle statslige museer I UK er med gratis adgang.

Sightseeing: Chester og Liverpool med dobbeltdækkerbus med forklaring. Hop on/off for 24 timer £ 6-8 (seniorbillet ved 60+) Gem billet, den giver 10% rabat næste gang. Benyt dig af turen, det er en god måde at få et overblik og grundinfo.

Tog: Chester >>Liverpool £ 5 (senior)
Ved besøg I Liverpool stå af ved James Street. 3 min. gang til Waterfront.

Bådleje: Ingen erfaring kræves, men er en fordel. Der gives super instruktion, så bare rolig. Depositum på £150 ved leje (visa uden træk hos vores udlejer)

Penge: Hav kontanter til taxi og andet. De fleste steder tages kort og hæveautomater findes i de større byer og i de mindre sommetider hos købmanden.

Links:

Fly:

<http://www.travellink.dk/billige-fly-manchester-storbritannien>

Chester:

<http://www.chester360.co.uk/>

hotelmuligheder i Chester:

http://www.booking.com/city/gb/chester.html?aid=322180;label=chester-MJCYAi*21sA7*32MC5wtZgS2370482761:pl:ta:p150:p2:ac:ap1t2:nes;ws=&gclid=CPi3l8ybj7ECFUcwmAodLCPKNA

Liverpool

<http://www.visitliverpool.com/heritage>

Historie, Liverpool: (på engelsk)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Liverpool>

Andre kanaler med links:

www.canalolidays.com

Inspiration til andet?:

www.kattenhoej.dk

Alle informationer er pr. 1/7 2012